

Litteraation numero: 103161/48
Äänitteen nimi: 22 hyva kysymys raakis
Äänitteen kesto: 34 min
Litteroitu: Tutkimustie Oy 30.5.2022

Puhujien merkinnät: Ville
Tuija
Eva

Muut merkinnät: ... Puheenvuoro jää kesken, jatkaa puheenvuoroa
(-) Pois jäänyt sana tai sanan osa
(--) Pois jäänyt jakso
(sana) Epäselvä sana tai jakso
[hakasulkeet] Litteroijan kommentti

Huomautukset: --

Ville: Tervetuloa valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan Hyvä kysymys -podcastin pariin. Tällä kertaa keskustellaan vihapuheesta. Minä olen toimittaja Ville Perttula. Ja mulla on täällä tänään vieraana Jyväskylän yliopiston tutkija ja dosentti Tuija Saresma, tervetuloa.

Tuija: Kiitos.

[tauco 11 s]

Ville: Tuija, mulla on sulle kolme väitettä vihapuheesta, ja nyt sun pitäisi vastata näihin väitteisiin. Oletko sä valmis?

Tuija: Olen valmis.

Ville: Vihapuhe on muutakin kuin solvaavaa tekstiä foorumeilla.

Tuija: Kyllä. Se voi olla vaikka häirintää, se voi olla visuaalisia meemejä. Se voi olla itse asiassa aika monenlaistakin asiaa, että tavallaan se on aika harhaanjohtava. Se ei ole pelkkää puhetta, vaan se voi olla myös tekoja ja kuvia.

Ville: Kyllä. Mennään seuraavaan väitteeseen. Vihapuheen tuottajat eli vihapuhujat ovat pääosin nuoria miehiä.

Tuija: No ei. Monissa tutkimuksissa on kyllä huomattu, että ne on miehiä, suurin osa on miehiä. Mutta itse asiassa, taas tässäkin meidän tutkimuksessa kävi ilmi, että ne on itse asiassa vanhoja tai keski-ikäisiä miehiä enemmänkin. Että se kuva, että just nuoret jäbät siellä harrastaa sitä vihapuhetta eniten, niin se ei ole ihan tarkka. On esimerkiksi tällaisia incel-yhteisöjä ja muita, joissa ehkä on sitten nimenomaan nuoria miehiä. Mutta kaiken kaikkiaan voi kyllä sanoa, että tosiaankin keski-ikäiset miehet on ehkä se suurin ryhmä.

Ville: Kerrotko vielä, mikä on incel?

Tuija: Incel on involuntary celibacy, eli tällaiset tahtomattaan ilman seksiä olevat miehet, jotka sitten purkaa tätä ahdistusta netissä omilla foorumeillaan.

Ville: Kyllä. Niin ja sanotaan, että tutkija ei ylläty, mutta yllätytkö siitä, että vihapuhujat oli vähän varttuneempia miehiä?

Tuija: En oikeastaan enää yllättynyt, koska olen tämän ilmiön parissa ollut sen verran pitkään itsekkin. Ja se vihapuhe, mitä itse olen saanut osakseni, on myös juuri näiltä henkilöiltä.

Ville: Kyllä. Vielä yksi väite. Vihapuhe tarvitsee kohteen.

Tuija: Joo, vihapuhe tarvitsee kohteen, koska se on nimenomaan siis tiettyyn ihmisryhmään tai tiettyihin ihmisiin, tiettyyn ihmiseen, kohdistuvaa tällaista häpäisevää tai alentavaa, tai väkivaltaan yllyttävää puhetta. Eli tavallaan se kohde täytyy olla siellä. Että sellainen yleinen vihainen huutelu ei vielä ole vihapuhetta, ellei se suuntaudu just johonkin tiettyyn ihmisryhmään.

Ville: Te aloititte viime vuonna hankkeen, jossa tutkittiin vihapuheen tuottajia ja heidän motiiveja, ja sitä, ketä he ovat. Selvisikö teille ketä nämä tyypit on? Kerro vähän tarkemmin, että millaisia ryhmiä sieltä avautui teille.

Tuija: Itse asiassa aika monen-, tai parinkinlaisia ryhmiä. Että mehän nyt ei tehty mitään tällaista suurta kyselykartoitusta, että sinä olet vihapuhuja, kerro itsestäsi. Me yritettiin, mutta se oli vaikeaa. Ei ihmiset halua lähteä tällaisiin kyselyihinkään vastaamaan, saati haastatteluihin sitten tulemaan vihapuhujina. Mutta me löydettiin sitten eri menetelmillä monenlaisia ryhmiä. Tavallaan se ehkä moninaisuus nimenomaan siinä on se kiinnostava asia, että vihapuhujia on aika monenlaisia. Että on yhtäältä, ja ehkä se vaikutusvaltaisain ryhmä, joka on itse asiassa aika pieni

kuitenkin, on sellaiset, jotka levittää sitä vihapuhetta tieteen tahtoon, ja haluaa saada aikaan jotakin vaikka poliittista muutosta, tai haluavat vaikka murentaa luottamusta viranomasiin. Se on se pieni ryhmä, mutta hyvin merkityksellinen, koska se sitten vaikuttaa sellaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluilmapiiriin ehkä eniten. Sitten toisaalta on tällainen äkkipikaistuksissaan vihapuhetta tuottavien ryhmä, joka ei, siinä ei ole mitään tällaista poliittista motiivia taustalla. Että ne on vain ihmisiä, jotka ärtyy jostakin tai suuttuu jostakin. Tai jostakin muusta syystä päästelevät vaan sellaisia vihapäähdyksiä siellä.

Ville: Onko tämä enemmän semmoista henkilöön menevää?

Tuija: Se voi olla henkilöön menevää enemmän, kyllä. Ja aika itse asiassa usein voi olla tällaista, että sitä perjantai-iltana avataan se kalja tai kossu, ja sitten päästellään höyryjä siellä netissä. Että sillä ei ole välttämättä sellaisia, se ei tähtää johonkin tiettyyn tavoitteeseen, vaan sellaista höyryjen päästelyä. Ja sitten kolmas ryhmä on sellainen, se porukka, joka viihtyy tuolla niin sanotuilla kuvalaudoilla. Eli joka toimii siellä semmoisessa vihapuhetta ylläpitävässä ja ehkä myös ruokkivassa ympäristössä, jossa se kuuluu siihen toimintakulttuuriin, että halutaan olla mahdollisimman kärjekkäitä, ja käyttää mahdollisimman inhottavia ilmauksia ja olla tosi äkäisiä. Ja samalla vähän ehkä vitsikkäitä. Ja voidaan myös sanoa, että siinä ollaan puoliksi leikillä, mutta puoliksi tosissaan.

Ville: En väitä, että kukaan vahingossa kirjoittaisi verkkoon mitään, mutta onko vihapuhe aina tahallista? Vai onko erotettavissa jotenkin semmoista vihapuhetta, joka on jollain tavalla ymmärtämätöntä, tai se tekijä ei välttämättä tiedä, mitä tekee? Toki tämä voi olla tosi mahdotonta tutkijalle tietää, kun hän lukee viestejä verkosta, mutta.

Tuija: Joo, se voi olla, niitä tekijän intentioita on ehkä hankala tietää, että mitä hän on ajanut takaa siinä. Mutta kyllä voi, sellaisia tapauksia siis on, että se tekijä ei ole ehkä tullut ajatelleeksi, että miltä se oikeasti tuntuu, kun mä toivon, että jonkun tyyppiin vaikka lapsi raiskataan. Niin ehkä se saattaa sen vihapäissään heittää sen sellaisen toiveen, mutta sitten kun siltä alkaa perätä, ja mun tutkijakollega Karin Creutz on tästä puhunut, ja häntä myös siteerataan tuossa tutkimuksessa. Että sitten, kun alkaa keskustella sen vihaviestin lähettäjän kanssa, niin se ehkä tulee jotenkin tietoiseksi siitä, että okei, ehkä tämä ei ollut ihan asiallista viestintää. Ja miksiköhän mä oikeasti sanoin näin, että en mä ehkä nyt oikeasti tarkoittanut sitä. Että joskus se harkinta pettää, ja tulee laitettua sinne nettiin jotain sellaista, mitä oikeasti ei tarkoita.

Ville: Kertooko tämä jotenkin myös siitä, millaisia rooleja ihmisillä on verkossa? Että ihan persoonaltaan rauhallinen ihminen voi olla tosi vihainen verkossa, tai tosi aggressiivinen tapa viestiä.

Tuija: Joo, se voi kertoa siitä itse asiassa kyllä. Että siellä on ehkä helppo just päästää niitä höyryjä anonymiteetin suojassa. Että voi olla tällain kasvotusten tosi kiva ja miellyttävä, ja sitten voikin olla siellä, puolet elämästään viettää siellä internetin kaninkoloissa, ja siellä pimeään netin puolella. Ja siellä voi käyttäytyä ihan toisella tavalla kuin mitä ehkä läheisetkään voisi ajatella.

Ville: Kyllä. Nyt kun tarjoilut noin hyvää aasinsiltaa, niin hyppään heti seuraavaan kysymykseen. Että missä tätä vihapuhetta tuotetaan? Mä voisin kuvitella, että ainakin tällaisia suosittuja foorumeita kuin Suomi24, ehkä Twitterissä, tai aika paljonkin siellä on vihapuhetta. Niin missä tätä on?

Tuija: Me löydettiin sitä, sen meidän aineiston perusteella, niin me katsottiin nimenomaan Suomi24:ää ja Twitteriä. Mutta se on aineistonkin rajoituksia, että näissä tietenkin löytyy sitä, mutta se on aika erityyppistä. Meillä oli semmoinen iso kvantitatiivinen aineisto, jota koneoppimisen avulla käsiteltiin. Ja siinä käsiteltiin nimenomaan, tai siinä oli itse asiassa Facebook myös mukana, Twitteriä ei siinä kohti voitu käyttää. Mutta internetetnografian perusteella voi nähdä, että Twitterissä on todella hurjaa vihapuhettakin, jota ei sieltä todellakaan heti siivota pois. Ja Facebookissa sitä on. Mutta sieltä sitä ei ehkä niin helposti löydä, koska se on niissä suljetuissa ryhmissä, ja niihinhan tutkijalla ei ole mitään asiaa, että niitä me ei tavallaan saada tutkia. Suomi24 on, siellä on paljon vihapuhetta, kyllä. Vauva-foorumilla, jollakin tavalla ehkä voi tulkita vaikka Punk in Finland -foorumin tällaiseksi, missä on myös vihapuhetta. Mutta oikeastaan sitä vihapuhetta voi löytyä kyllä ihan mistä tahansa siis, lehtien keskustelu-, siis uutisten jälkeen, kun on se sellainen keskustelu, mikä se on nyt nimeltään.

Ville: Niin verkkouutisten jälkeen on tämä kommenttipalsta.

Tuija: Verkkouutisten jälkeinen kommenttipalsta, niin siellä on aika paljon vihapuhetta. Ja sitä voi oikeastaan olla siis missä tahansa. Että joo, Suomi24 ja ehkä Twitter, ne on ne keskeisimmät.

Ville: Kerro vähän, miten näillä eri foorumeilla vihapuhe eroaa toisistaan. Ja mikä rooli anonymiteetillä on tässä vihapuhumisessa?

Tuija: Joo, anonymiteetti on varmaan ollut tosi tärkeä siinä, että vihapuhe on alkanut yleistyä tosi paljon netin kehityksen myötä. Mutta tällä hetkellä se ei tunnu ehkä siltä, että se anonymiteetti olisi se kaikkein tärkein. Tai ehkä se on tärkein, mutta se ei ole enää ehkä niin tärkeä, koska ihmiset tekee sitä vihapuhetta ja tuottaa sitä myös omilla nimillään. Itse asiassa hämmästyttävänkin paljon. Ja sen näkee ihan Facebook-keskusteluista, sellaisista julkisista keskusteluista, joita pystyy katsomaan. Että siellä ihmiset omilla nimillään ihan pökkana päästelee aika hurjaa, vaikka rasistista puhetta suustaan.

Ville: Onko tämä uusi ilmiö, mistä se kertoo sun mielestä?

Tuija: Musta se kertoo siitä, että se ilmapiiri on ylipäättään polarisoitunut, ja siitä on tullut yleisempää ja hyväksyttävämpää jollakin tavalla puhua ilkeästi ja kireästi ja törkeästi. Jos miettii vaikka Suomen poliittista kenttää,

niin ei täällä kymmenen vuotta sitten sellaista puhetta käyty, kun mitä tällä hetkellä. Että kyllä se on terävöitynyt ja tullut ikävämmäksi se puhekuulttuuri.

Ville: Hei, mennään eteenpäin. Jos Tuija kuvitellaan, lainausmerkeissä semmoinen "keskivertokansalainen", niin miksi ja miten hänestä tulee vihapuhuja?

Tuija: Mehän ei olla siis psykologeja, ja kun me tätä tutkimusta ollaan tehty, niin me ei olla päästy ikään kuin siihen, eikä olla haluttukaan oikeastaan mennä siihen, että mitä siellä sen ihmisen päässä tapahtuu. Mutta näin kulttuurintutkijana mä väittäisin, että se johtuu siitä, että on ne välineet, on se verkko, missä voi sitä vihapuhetta päästää, missä voi sitä tuottaa. Siitä on tullut hyväksyttävämpää, keskustelunsävy on muuttunut jotenkin kärjekkäämmäksi, eli se rohkaisee myös siihen vihapuheen tuottamiseen. Ja tavallaan sitä jollakin tavalla jopa odotetaan ehkä ihmisiltä. Odotetaan vaikka tietyiltä poliitikoilta sellaisia hyvinkin kärjekkäitä lausuntoja. Että siitä on tullut semmoinen oletusarvo, että sitä tuotetaan. Ja siihen on tietysti helppo lähteä sitten jokaisen mukaan. Ja tavallaanhan se viha on semmoinen tarttuva tunne, tai kauna, mikä siinä sitten taustalla onkin, niin se jotenkin leviää aika helposti. Eli jos vähän aikaa seuraa vaikka Twitterin niitä myrkyllisiä keskusteluja, niin aika helposti huomaa itsekin, että vaikka yritän pysytellä siitä erossa, niin huomaa kyllä itsekin, että tulee ehkä mieleen vastata vähän kärjekkäämmin kuin mitä olisi tarpeellista. Että se tosiaan tarttuu, se tietynlainen puhetapa.

Ville: Loukkaava sävy ja tapa puhua.

Tuija: Joo. Ja koska sitten siitä myös palkitaan. Twitterhän toimii just sillä, tai algoritmit toimii niin, että kun sanoo jotain tosi nasevaa ja ikävää ja huonoa ehkä, niin se saa sitten paljon reaktioita, oli ne tykkäyksiä, tai Facebookissa vaikka vihanaamoja. Mutta silti se algoritmi nostaa sitten sitä kaikkien nähtäville. Että se on myös niiden somealustojen yksi toimintamekanismi, että näitä voimakkaita reaktioita halutaan.

Ville: Ja kyllä tässä varmaan on myös semmoinen, miten sen nyt sanoisi, tilaisuus tekee varkaan -tyyppinen reaktio. Ainakin, jos anonymiteetin suojista toimii, niin helppoahan sitä on huudella.

Tuija: Kyllä. Se anonymiteetti varmasti mahdollistaa just sen, että ei tarvitse..

Ville: ..kantaa vastuuta siitä.

Tuija: Ei tarvitse kantaa vastuuta, ja se filteri tavallaan lähtee pois, että voi päästellä ihan mitä mieleen tulee, harkitsematta.

Ville: Sanoit tuossa aiemmin, että poliitikotkin voi tuottaa vihapuhetta, niin onko siis näin?

Tuija: Kyllä näin on. Onhan meillä poliitikkoja, jotka on myös tuomittu vihapuheesta.

Ville: Niin.

Tuija: Tai kansanryhmää vastaan kiihottamisesta, ja tämänhän on ihan selvästi-

Ville: Useitakin.

Tuija: Useitakin. Joo. Ja tämä on semmoinen kulttuurinen muutos, että ei Suomessa tällaista tosiaan vielä kymmenen vuotta sitten ollut, mutta nyt se on ihan yleistä. Ja tuntuu jopa väliillä, että siihen ihan pyritään. Se on myös keino saada tunnettuutta. Se on keino saada äänestäjiä. Että sitä saatetaan käyttää ihan taktisesti, mikä on mun mielestä todella huolestuttavaa.

Ville: Kenelle vihapuhe on suunnattu? Onko sillä tarkoitus osoittaa olevansa kova tyyppi, vai onko se yleensä tämmöistä kohteen loukkaamista ja alentamista? Millaisia motiiveja näillä siis on näillä vihapuhujilla?

Tuija: Niitä on varmasti monenlaisia. Että on sitä, että täytyy olla kova tyyppi, ja täytyy esittää. Ja tähän liittyy, että on se kovuus ja se uskallus, mutta myös sellainen tietty ikään kuin fiksuus, tai sellainen jotenkin näpsäkkä ja tietty ironinen tyyli. Niin se on just se, mitä jossakin kuvalaudoilla tai tällaisilla foorumeilla arvostetaan. Että se muu porukka siellä arvioi näitä vihapuheen tuottajia, että ketkä tuottaa parasta, ja ketkä ansaitsee eniten reaktioita. Että se voi olla sellainen kilpailukin, että kuka osaa parhaiten halveerata jotakin, vaikka naisia, tai mitä nyt kulloinkin, vaikka jotain tiettyä politiikkaa. Mutta se voi olla myös siis just poliittisen vaikuttamisen keino ihan selkeästi. Että sillä voi olla myös tällaisia demokratiaakin ehkä murentavia vaikutuksia jollakin tavalla. Ja sitten se voi taas olla, jollekin se on ehkä, just kohdistuu johonkin tiettyyn ihmiseen, ja vihataan nimenomaan sitä ihmistä, ja halutaan sille ihmiselle paha. Ja silloin sillä ei ehkä näitä muita motiiveja samalla tavalla ole, mutta nämä voi myös sekoittua nämä motiivit toisiinsa.

Ville: Kyllä, kyllä. Vihapuhe on viimevuosina herättänyt runsaasti keskustelua ja huolta. Ja muun muassa teidän tutkimuksessa se on määritelty yhteiskuntaa, demokratiaa uhkaavaksi ongelmaksi. Näin toki muuallakin on vihapuhetta määritelty. Mutta miksi on näin? Onko vihapuhe todella niin iso ongelma, että se uhkaa demokratiaa ja yhteiskuntaa? Ja onko tämä vaan tahatonta huutelua, ja huonoa käytöstä, mutta onko tämä oikeasti niin iso ongelma?

Tuija: Kyllä se on iso ongelma. Se on myös sitä huutelua ja huonoa käytöstä. Mutta se on myös pahimmillaan ongelma, joka voi siis, me ollaan nyt nähty myös, että se voi johtaa siis oikeasti aika isoihinkin väkivallantekoihin myös. Eli se ei missään tapauksessa ole pelkkää puhetta. Ja siinähan, silloin kun sillä on tällainen poliittisideologinen motiivi, niin se

nimenomaan pyrkii siihen, että rapautetaan luottamusta vaikkapa virkamiehiin, poliisiin, oikeuslaitokseen. Tutkijoihin, toimittajiin. Ja sitä kautta pyritään hallitsemaan sitä, että kuka saa puhua, ja mistä saa puhua. Eli vihapuheella on myös se tarkoitus, että se pyrkii hiljentämään tietyt keskustelunaiheet, ja tietyt ihmisryhmät poistamaan poliittisesta keskustelusta. Mikä on kuitenkin se keskeinen osa demokratiaa, että kaikki voi osallistua.

Ville: Nämä on varmaan hyviä esimerkkejä tuosta, mitä äsken puhuit, niin esimerkiksi tämä vuosi sitten loppiaisena Amerikassa tapahtunut Capitol-kukkulan valtaus.

Tuija: Joo.

Ville: Jonka syiksi on ainakin tulkittu vihapuhe, ja ylipäättään väärä tieto, ja tahallinen väärä tieto, mikä netissä leviää. Luuletko, että tällaisia nähdään vielä enemmänkin tulevaisuudessa? Ja millainen esimerkki sun mielestä tämä Capitol-kukkulan valtaus oli?

Tuija: Se valtaus on mun mielestä todella hyvä esimerkki siitä, että mihin vihapuhe voi pahimmillaan johtaa. Eli siinähan varmasti oli, Trumphan käytti myös tietysti disinformaatiota, ihan tarkoituksellisesti väärää tietoa. Misinformaatiota myös. Mutta vihapuhehan oli hänelle aika semmoinen ominainen keino myös, että oikeastaan kaikki hänen viestintänsä perustui tällaiseen vastakkainasetteluun. Ja meidän ryhmän hyvyyden, ja sen vihollisen, sen toisten ryhmän pahuuden, korostamiseen. Eli hänhän puhui siis siirtolaisista, meksikolaisista, muslimeista, naisista, demokraateista. Siis tosi monia ryhmiä, joita hän todellakin halveerasi ja leimasi. Ja esitti, että ne on jollakin tavalla huonompia kuin mitä me republikaanit. Eli hänellä se vihapuhe oli jotenkin ihan sen toiminnan ytimessä. Ja sitten, kun sitä viestiä tarpeeksi pitkään toistetaan, sellaista hyvin yksinkertaista viholliskuvan luomista, mitä hän teki, niin silloin oikeasti ihmiset voi mobilisoida, ja lähteä valtaamaan vaikka Capitol-kukkulan. Ja siellähan oikeasti kuoli ihmisiä. Ja se on mun mielestä todella huolestuttava esimerkki siitä, että mitä vihapuhe voi saada aikaan. Ja pahoin pelkään, että sen tyyppistä voi tapahtua vielä lisää.

Ville: Kyllä. Yksi esimerkki siitä, mihin vihapuhe pystyy on nyt nähtävissä Ukrainassa.

Tuija: Kyllä.

Ville: Varmaan siinäkin on vihapuheella ja väärällä tiedolla osansa, miten venäläiset kohtelevat ukrainalaisia ylipäättään. He hyökkää sinne, mikä on toki traagista ja hirveä asia. Mutta miten olet tutkijana itse seurannut tätä Venäjän informaatiokampanjaa?

Tuija: Mä olen seurannut sitä todella järkyttyneenä. Kun mä olen alkanut vihapuhetta itse tutkia, ja puhua siitä, että miten sanat voi muuttua teoiksi, niin enhän mä oikeasti hurjimmassa peloissani, kuvitelmissani, painajaisissani, voinut ajatella, että se voisi eskaloitua sodaksi asti. Sodaksi Euroopassa. Mutta näinhän on tosiaan käynyt, että se vuosikymmeniä jatkunut propaganda ukrainalaisten huonoudesta, ja siitä, miten heidät on, ne on ollut veljeskansa, mutta heidät on käännettykin jotenkin, että ne on niitä natsseja ja pahoja ihmisiä. Ja he ansaitsevat kaiken sen. Ja heidät täytyy poistaa maanpinnalta. Mikä sitten näkyy, että jossakin mielessä sitä voi ajatella jopa kansanmurhana, mitä siellä, tai kansanmurhanryityksenä, mitä siellä tällä hetkellä ilmeisesti tapahtuu. Että siviiliväestöön kohdistuu todellakin aika hurjaa väkivaltaa, ja teloituksia, ja näin. Niin kyllä mä jotenkin näen, että kyllä siinä vihapuheella on ollut, ja sillä jatkuvalla propagandalla on ollut iso rooli siinä, että ihmiset on valmiita tappamaan naapureitaan. Ja jollakin tavalla ehkä jopa sukulaisiaan. Että se on, joo.

Ville: Niin se on tämmöinen epäinhimillistämisen väline varmasti.

Tuija: Kyllä.

Ville: Ainakin tämän sodan tapauksessa ja kontekstissa.

Tuija: Joo.

Ville: Puhutaan vähän sitten naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Naisiin kohdistuva väkivalta on verkossa iso ongelma, ja rehottaa tällä hetkellä aika pahastikin. Ja te tukijat, ja myös hallituksen tasa-arvo-ohjelma puhuu jopa digitaalisesta väkivallasta. Näkykö se, että vihapuhe kohdistuu isoilta osiin naisiin, teidän tutkimuksessa?

Tuija: Siis monissa tutkimuksissa on huomattu, että se kohdistuu tosi paljon useammin naisiin kuin miehiin. Ja kyllä se tuossa meidänkin tutkimuksessa näkyy, vaikka me nyt ei tutkittukaan siis sitä, että ketkä on niitä kohteita, vaan me tutkittiin niitä tekijöitä nimenomaan. Niin kyllä, siis se naisviha, joka verkossa on aika yleistä, niin se näkyy kyllä tuossa meidänkin tutkimuksessa, ja internetetnografiassa, jota tehtiin. Niin juuri sitten jouduttiin näihin incel-alustoille esimerkiksi. Ja näillä kuvalaudoilla on hyvin vahvaa naisvihamielistä keskustelua. Ja naispoliitikoitan tuossa meillä on yksi esimerkkikin, miten naispoliitikoista voidaan puhua todella alentavasti ja halventavasti, ja ikävään sävyyn. Että kyllä se on, valitettavasti se on fakta, että naisiin kohdistuu sitä verkkovihaa huomattavasti enemmän kuin miehiin. Ja sitä voi tosiaan kutsua siis digitaalisesti väkivallaksi. Koska se ei, siis mä jotenkin ajattelen, että se ei ole pelkkää puhetta, vaan se on sanoilla haavoittamista. Ja se voi olla aivan yhtä vahingollista kuin vaikka lyöminen.

Ville: Onko digitaalinen väkivalta eriasia kuin vihapuhe? Vai onko se vahvempi vihapuheen muoto?

Tuija: Ne on ehkä pikkaisen eri asioita, joo. Digitaalista väkivaltaahan, sillä tarkoitetaan myös sellaista, että vaikkapa entinen puoliso stalkkaa jossakin Facebookissa ja tekee tämäntyyppisiä. Että sitä käytetään tämmöisenä, aika kapeassakin merkityksessä, mutta itse olen tutkijakollegoiden kanssa puhunut siitä nimenomaan tällaisena laajempaan

ilmiönä, jota esimerkiksi siis poliitikot, vaikkapa äsken mainittu Trump, on käyttänyt. Hän on aika paljon naiseen kohdistanut tällaista vihapuhetta. Ja nimenomaan maahanmuuttajainnaisiin, tai rodullistettuihin naisein. Ja sitä voi pitää kyllä sellaisena väkivaltaana, että kun se tulee sieltä todella ylhäältä, ja vallanpitäjien, suurimman vallanpitäjän suusta, niin se on hyvin, hyvin vahingollista. Ja todellakin ajattelen, että se on myös väkivaltaa, se ei ole pelkkää puhetta, vaan se on oikeasti väkivaltaa.

Ville: Suomessa voidaan puuttua kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai kunnianloukkaukseen, jos syyllistyy vihapuheeseen. Ja tätä lakia pantiin täytäntöön maaliskuussa, kun kansanedustaja Päivi Räsänen puheita, twiittiä, ja kirjoittelua ratkottiin käräjillä. Käräjäoikeus kuitenkin hylkäsi syytteet. Mutta syyttäjät valittivat tästä päätöksestä hoviin. Millä mielellä olet seurannut tätä tapausta?

Tuija: Kyllä mä olen seurannut sitä kiinnostuneena. Koska mun mielestähän siinä jollakin tasolla kyllä täytyy ne vihapuheen määritelmät. Eli siinä puhutaan seksuaalivähemmistöistä aika halventavaan tapaan. Ja mun mielestä on hienoa, että tämä otettiin esille, ja että valtakunnansyyttäjä tähän puuttui. Ja tämä on todella mielenkiintoista, että mitä tässä nyt sitten tapahtuu. Että hänhän sai siis vapauttavan päätöksen nyt käräjäoikeudessa, mutta varmasti mennään ylempille oikeusasteille.

Ville: Mennään?

Tuija: Joo. Ja katsotaan sitä sitten vähän tarkemmin. Koska tämä voi tavallaan olla myös ehkä vastaavanlainen ennakkotapaus kuin vaikka tuo Johanna Vehkoon tapaus, jossa käräjäoikeus ja hovioikeus tuomitsi Johanna Vehkoon syylliseksi siihen, että hän oli kutsunut omalla seinällään erästä poliitikkoa natsipelleksi. Ja siinä selvästi näkyi se, että oikeudessa ei ymmärretty, mistä oli kyse. Eli he ei tunnustaneet sitä, että tämä oli tällaista tarkoituksellista syytteiden tehtailua. Ja mun mielestä tämä Räsänen tapaus rinnastuu siihen siinä mielessä, ei sisällöllisesti, vaan siinä mielessä, että tämä itse asiassa liittyy tällaisiin maailmanlaajuisiin keskusteluihin. Ja tällaiseen, no ehkä USA:sta lähtöisin olevaan, mutta tällaiseen laajempaan liikehdintään, jossa tällaiset hyvin konservatiiviset arvot ikään kuin yritetään palauttaa kaiken tämän liberaalin habatuksen tilalle. Tätähän tapahtuu myös Venäjällä tällä hetkellä. Siellä myös nuo sateenkaarivähemmistöt on todella pulassa, koska heitä syrjitään hyvin avoimesti. Että tämä liittyy mun mielestä paljon laajempiinkin asioihin, kuin mitä vaan, mitä ehkä Suomessa ajatellaan. Ja sehän näkyy siinäkin, että Päivi Räsänen on saanut ihan valtavasti tukea just tällaisista oikeistolaiskristillisistä-

Ville: Kristillisistä, kyllä.

Tuija: Joo. Että tämä on iso asia ja kiinnostaa varmasti laajemminkin kuin vaan meitä suomalaisia. Ja siitähän on syytetty, että Suomessa ei ole sananvapautta, kun hänet on tästä tuomittu. Mutta sitten on annettu vähän väärää tietoa. Että eihän Päivi Räsästä siitä syytetty, että hän on siteerannut Raamattua, vaan siitä, että hän on puhunut näistä seksuaalivähemmistöistä halventavaan tapaan.

Ville: Kyllä, kyllä. Käräjäoikeus oli kuitenkin sitä mieltä, että ei täyty rikoksen tunnusmerkit. Ja sitten syytteet tosiaan kumottiin. Päivi Räsänenhän oli syytettynä Juhana Pohjolan kanssa, joka on siis lähetyshiippakunnan piispa. Ja he nimenomaan kiistivät nämä syytteet sananvapauden ja uskonnonvapauden perusteella. Nämä on mun mielestä jotenkin semmoinen, en ole hirveän yllätynyt, että nämä on perusteet, joilla he puolusti itseään. Tässä on tällainen todella tyypillinen argumentaation kaari, oman tulkintani mukaan, että en mä sitä tarkoittanut. Ja onhan mulla tämä sananvapaus ja uskonnonvapaus. Mitä sä olet mieltä, miksi tämä menee aina tällä tavalla? Ja näköjään se oli tällä kertaa tarpeeksi ainakin, koska syytteet tiputettiin.

Tuija: Joo, siis sananvapaus on ihan äärimmäisen tärkeä, se on demokratian toiminnan kannalta todella, todella tärkeä. Että mä en missään tapauksessa halua, että Suomessa hirveästi sananvapautta aletaan rajoittamaan. Mutta sananvapaus ei ole mikään kaikkein tärkein oikeus, mikä ihmisillä on. Eli toisten pilkkaaminen ja halventaminen ja haukkuminen mun mielestä ei mene kyllä sananvapauden piiriin. Tai ikään kuin, että heitä vastaan toimiminen. Siis tavallaanhan tässä jotenkin Päivi Räsänen määrittelee, että on ihmisjoukko, joka on huonompi kuin me muut. Ja vetoaa vielä Raamattuun siinä, että kun Raamatussakin on joku kohta, mitä voi käyttää tähän. Ja mun mielestä se ei ole sananvapautta, että sillä haavoitetaan jo ennestään marginalisoituja, haavoittuvassa asemassa olevaa ryhmää. Ja etenkin, kun Päivi Räsänen on itse tällainen vallassa oleva henkilö.

Ville: Vallankäyttäjät, kyllä.

Tuija: Vahva vallankäyttäjät. Niin mun mielestä tämä on jotenkin, tämä ei mun mielestä myöskään sovi, mä olen samaa mieltä siitä, että kaikilla pitää olla uskonnonvapaus. Mutta musta jotenkin tämä ei niitä kristillisiä arvoja itse asiassa kauheasti tue, että otetaan joku ihmisryhmä suurennuslasin alle, ja aletaan syyttää heitä jostakin. Että mä en ihan näe, miten tässä sananvapaus olisi vaarassa, jos Päivi Räsästä kielletään, tai jos hän saa tuomion siitä, että hän on halventanut jotakin ihmisryhmää.

Ville: Onko tässä sun mielestä kyse jostakin muusta kuin sananvapaudesta loppujen lopuksi tässä kiistassa?

Tuija: Sananvapaushan on semmoinen käsite, jota käytetään tosi monessa kohtaa, ja musta se ei ole aina ihan sopiva se käyttötapa. Että sananvapauden varjolla tehdään todella ikäviä asioita, ja saatetaan puhua vaikka mitä. Ja mun mielestä se sananvapaus ei koskaan oikeuta toisen ihmisen haavoittamista. Tai porukan yllyttämistä jotain tiettyä ihmisryhmää vastaan. Että mä olen ehdottomasti sataprosenttisesti sananvapauden kannalla. Mutta musta se ei ole sananvapautta, että saadaan ikään kuin lyödä lyötyä, ja haukkua ihmisiä miten huvittaa.

Ville: Mikä olisi sinun mielestä hyvä ratkaisu vihapuheen poistamiseen tai sen vähentämiseen? Kun rikosilmoitusten tehtiä ei loppujen lopuksi ole muuttanut ihmisten käyttäytymistä hirveästi. Varmaan nähdään tulevaisuudessa vielä isompia sananvapauskiistoja, se on täysin mahdollista. Mutta musta jotenkin tuntuu, että tämä on loppujen lopuksi kuitenkin sillä tavalla sukupolvikysymys, että tämä on huonoa käytöstä, tässä on paljon samaa kuin koulukiusaamisessa. Ja siksi mä ajattelin, että onko tämä loppujen lopuksi kuitenkin jonkun näköinen koulutus- tai kasvatuskysymys paremmin, kuin semmoinen asia, mikä ratkotaan lain ja rangaistusten avulla? Mitä sä olet tästä mieltä?

Tuija: Mä olen sitä mieltä, että tämä on hyvin monitahoinen ilmiö, täytyy varmaan hyvin monella taholla myös yrittää ratkoa niitä ongelmia. Eli kyllä se kasvatus ilman muuta, mediakasvatus, medialukutaito, tämäntyyppiset asiat. Mutta niin kuin tuossa tuli esille, niin nuorethan ei ole suurin ryhmä, jotka vihapuhetta tuottaa. Että mä en tiedä, miten me saataisiin sitä koulutusta sinne keski-ikäisten miekkosten pariin. Mitä tulee noihin rikossyytteisiin, niin mä en ehkä sanoisi, että niitä tehtaillaan. Niitä tehdään jonkun verran, mutta etenkin naisilla, ja rodullistetuilla, on itse asiassa aika huono luottamus siihen, että oikeuslaitos pystyisi tekemään mitään heidän hyväkseen.

Ville: Kyllä.

Tuija: Eli he eivät varmaan tee niitä rikosilmoituksia edes niin paljoa kuin, tai eivät varmasti tee, tiedän sen.

Ville: Varmasti just näin, kyllä.

Tuija: Joo. Eli resursseja pitäisi lisätä poliisille ja oikeuslaitokseen. Ja nämä asiat pitäisi ottaa vakavasti siellä oikeuslaitoksessa. Ja esimerkiksi rasismi on sellainen asia, joka täytyisi tunnustaa, että rasistinen rikos on rikos, ja se täytyy tukkia, vaikka se olisi "vaan" ikään kuin tätä puhetta. Joo, siis monia, monia eri keinoja täytyisi kokeilla. Ja täytyisi sitä sosiaalisen median näiden jättiyritysten vastuusta lisätä.

Ville: Entä rangaistusten koventaminen? Tai jotenkin se, että saataisiin nämä puhujat helpommin vastuuseen siitä lain edessä, onko se ratkaisu vihapuheeseen?

Tuija: Mä ajattelen, että tällaiset vihapuhujat, jotka tekee sitä vähän kiivastuksissaan ja näin, niin ei ehkä ole mitään järkeä lähteä heille hirveästi niitä rangaistuksia hakemaan. Että jos se on tällainen kertatyypinen. Ja jos siitä voi vaikka jollakin neuvottelulla selvittää, niin en usko siihen, että kaikkia täytyisi hirveästi sakottaa tai pistää vankilaan. Mutta silloin, kun se vihapuhe on selvästi poliittista tarkoituspäitään, ja siis tällaista ideologisesti motivoitunutta, niin silloin mun mielestä kovat rangaistukset on paikallaan. Koska se tarkoitus on silloin oikeasti murentaa demokratiaa. Ja demokratia ja sananvapaus on niitä arvoja, mitkä me halutaan säilyttää. Me ollaan nähty tuossa naapurimaassa, mitä tapahtuu, kun ei ole sananvapautta. Eikä ole demokratiaa. Eli tällainen autoritaarinen johdanto ja toisinajattelun kieltäminen, ja mielenosoituksiin osallistumisen rankaiseminen, niin me ei haluta niitä tänne. Ja täytyy pitää huolta siitä, että ne tahot, jotka tällaista täällä Suomessakin yrittää, niin ne oikeasti saa sen rangaistuksen. Ja sä sanoit tuossa äsken, puhuit koulukiusaamisesta, niin nykyisinhän monesti mietitään, että pitäisikö puhua kouluväkivallasta. Ja se on mun mielestä sama juttu tässä, että vihapuhe, niin silloin me voitaisiin oikeasti myös puhua siis todellakin siitä, että vihapuhe on väkivaltaa. Ja silloin kun se kohdistuu poliittisiin päättäjiin, niin se on poliittista väkivaltaa. Poliittinen väkivalta on äärimmäisen vakava asia, ja silloin kun joku siihen syyllistyy, niin siitä täytyy saada myös asianmukainen rangaistus.

Ville: Seuraavaksi on aika esittää hyvä kysymys. Tällä kertaa studion ulkopuolelta kysymyksen esittää RKP:n kansanedustaja Eva Biaudet.

Eva: Pohjoismaiden The Angry Internet -raportti paljasti, että täällä tasa-arvon työssijassa, Pohjoismaissa, on olemassa miesten ryhmä, joka kokee halua käydä vihataistelua naisia vastaan somessa. Eroavatko nämä vihaajat muista vihapuheen käyttäjistä? Ovat he anti-gender -liikkeen niin sanottuja hyödyllisiä idiootteja, vai poliittisia vaikuttajia, tai poliittisen äärikonservatiivisen liikkeen edustajia, jotka oikeastaan tavoittelee poliittista muutosta ajamalla naiset pois julkisesta keskustelusta?

Tuija: No, se olikin hyvä kysymys. Ja manipuloinen kysymys. Mä olen itse lukenut tätä samaa The Angry Internet - tutkimusta, joka löytyy myös netistä, sen voi jokainen sieltä lukea halutessaan. Ja siinähan itse asiassa huomattiin, että vaikka Pohjoismaissa tämä tällainen misogyninen, naisvihamielinen viestintä on yleistä, se on kuitenkin pikkaisen erityyppistä kuin esimerkiksi USA:ssa. Ja lisäksi, nämä tutkijat ei löytäneet sellaista ikään kuin porukkaa, joka olisi semmoinen yhtenäinen, jolla olisi yhtenäinen agenda, tai yhtenäinen toimintakulttuuri edes. Vaan ne ovat itse asiassa tämän saman naisvihan ideologian, ehkä ikään kuin aivopesemiä, mutta he toimii yksilöinä kuitenkin. Tai ehkä joissakin pienemmissä ryhmissä. Mutta että ei ole olemassa sellaista naisviha-armeijaa siellä, joka tähtäisi johonkin tiettyyn. Eli siellä on varmasti, mitä Eva Biaudet tuossa sanoi, että siellä on varmasti näitä, joilla on poliittinen agenda tässä taustalla, mutta siellä on myös sellaisia hyödyllisiä idiootteja, hyödyllisiä hölmöjä, jotka toimii tämän anti-gender -liikkeen ideologian mukaisesti. Tai vaikka incel-liikkeen ideologian mukaisesti, ehkä välttämättä sitä itsekään tajuamatta. Että tavallaan musta se oli ihan helpottava löydös, että siellä ei ole mitään sellaista yhtenäistä porukkaa, joka haluaisi kaikki naiset ulos internetistä. Se voi olla yksittäisten ihmisten ja ryhmien toive, mutta he ei onneksi siihen pysty, koska niitä on loppujen lopuksi kuitenkin aika vähän niitä sellaisia suuria vihapuheentuottajia. Ja mitä useammin me saadaan niitä hiljennettyä, ja jollakin tavalla vastuuseen siitä puheestaan, niin sitä ikään kuin paremmaksi se tilanne muuttuu. Että niitä pahimpia vihapuheentuottajia voidaan varmaan sieltä yrittää kitkeä kyllä myös lainsäädännön avulla pois.

Ville: Kiitos haastattelusta, Jyväskylän yliopiston tutkija Tuija Saresma.

Tuija: Kiitos.

Ville: Tämä oli Hyvä kysymys -podcast, joka auttaa päättäjiä tekemään parempia ratkaisuja. Kiitos, että kuuntelit.

